

УДК 346.545/.546(497.11) ; 347.947/.948

Радивоје ПЕТРИКИЋ

адвокат, CMS Reich-Rohrwig Hainz Rechtsanwälte GmbH

Рашко РАДОВАНОВИЋ, LL.M.

адвокатски приправник, CMS Reich-Rohrwig Hasche Sigle d.o.o.

СПРОВОЂЕЊЕ УВИЂАЈА ПРЕМА НОВИМ ПРОПИСИМА О ЗАШТИТИ КОНКУРЕНЦИЈЕ

Резиме

Новим Законом о заштити конкуренције уводе се значајне новине у погледу овлашћења Комисије за заштити конкуренције током вођења поступка због повреде конкуренције, које треба да допринесу лакшем прибављању доказа. Комисија за заштити конкуренције је тако овлашћена да сама, непосредно, врши увиђај. У том циљу, Комисији је дао овлашћење да улази у просторије и да у тим просторијама тражи одређена документа и ствари, да нађена документа прегледа, копира и скенира, па чак и привремено одузима, као и да од засиуника странке и запослених узима усмене или писмене изјаве. Комисија има право да у просторије уђе и ненајављено, али у сваком случају само на основу претходно издајој закључка о спровођењу увиђаја. Комисија има право да уђе како у пословне тако и у приватне просторије, при чему јој за улазак у пословне просторије није потребан судски налој. Широко представљена овлашћења Комисије имају за циљ стварање и ширење свесћи у привредном промету да је здрава конкуренције на тржишту, заснована на неизвесности и ризику које пословне одлуке са собом носе, императив. Међушим, таква овлашћења Комисије прје одређена ограничења, као што је то на пример право странака у поступку на заштити привилеговане документације.

Кључне речи: увиђај, улазак у просторије, привилегована документација.

I Увод

Нови Закон о заштити конкуренције (*Сл. гласник РС*, бр. 51/2009; у даљем тексту: Закон) ступио је на снагу 22. јула 2009. године и примењује се од 1. новембра 2009. године. Поред осталих новина, Законом је први пут у српском праву уведено овлашћење Комисије за заштиту конкуренције Републике Србије (у даљем тексту: Комисија) да у оквиру поступка због повреде конкуренције спроведе увиђај и то како у пословним тако и у приватним просторијама.

Ова новина може бити од великог значаја за праксу. Наиме, имајући у виду да Комисија до сада није имала овлашћења да сама, непосредно, спроводи увиђај и прикупља податке, као и да привредна друштва до сада нису имала искуства са таквим поступањем Комисије, упитно је како и да ли ће Комисија спроводити своја овлашћења и како ће се привредна друштва томе прилагодити. Стога су аутори овог чланка уверења да у стручној и заинтересованој јавности постоји потреба да се пружи приказ овлашћења којима Комисија у вези са спровођењем увиђаја по Закону располаже, као и приказ начина на који се уз помоћ истих или бар сличних овлашћења спроводи увиђај у оквиру европског права конкуренције, те да закључно укажу на очекивани однос Комисије по овом питању.

II Правни основ за вођење испитног поступка

Надлежност за вођење поступка испитивања повреде конкуренције се заснива на члану 35 Закона, а надлежност за извођење посебних доказних радњи на члану 41 Закона. Члан 41 Закона је значајан и из разлога што овлашћује Комисију да врши увиђај и што предвиђа да је вршење увиђаја могуће само на основу претходно донетог закључка. На поступак испитивања повреде конкуренције се у својству општег закона примењује закон о општем управном поступку, те се уколико Закон ништа посебно не предвиђа примењују општа правила о доказивању Закона о општем управном поступку (*Службени листи СРЈ*, бр. 33/97 и 31/2001 и *Службени гласник РС*, бр. 30/2010, у даљем тексту: ЗУП). Подзаконски акти закона о заштити конкуренције, а у вези са испитним поступком Комисије не постоје.

На комунитарном нивоу, надлежност за вођење поступка због повреде конкуренције и за извођење доказних радњи лежи при Европској комисији. Њена надлежност је заснована на члану 337 Уговора о функционисању Европске уније, а посебна овлашћења у том погледу конкретизована су у члановима 17–22 правилника 2003/1/ЕЗ (рестрик-

тивни споразуми и злоупотреба доминантног положаја) и члановима 11–13 правилника 2004/139/ЕЗ (контрола концентрација). Овлашћење Комисије да врши увиђај уведено је још правилником 17/62/ЕЗ. Међутим тек су правилником 1/2003/ЕЗ у надлежност Комисије укључена и она овлашћења којима она данас располаже.¹ Тако је на пример Европској комисији дато овлашћење да испитује сведоке као и да врши увиђај у приватним просторијама, земљишту и возилима.²

III Доказне радње у испитном поступку

Комисија је словом Закона овлашћена да покрене поступак испитивања повреде конкуренције по службеној дужности, а када на основу достављених иницијатива, информација и других расположивих података, основано претпостави постојање повреде конкуренције.³ Дакле, као и у европском праву конкуренције, за покретање поступка испитивања повреде конкуренције предуслов је постојање основане сумње, засноване на објективно проверљивим подацима, индикаторима (а не само на чистим шпекулацијама), да је дошло до одређене повреде конкуренције на релевантном тржишту, те да се управо кроз испитни поступак, извођењем одређених доказних радњи, та основана сумња треба доказати. Другим речима, Комисија не сме да предузима доказне радње без постојања основане сумње да је дошло до одређене, конкретне повреде конкуренције, односно она не сме да спроводи испитни поступак са циљем да евентуално открије податке који би дали основа за сумњу (*fishing expedition*).

У испитном поступку Комисија је овлашћена да изводи доказне радње у циљу правилног утврђивања чињеничног стања. У доказне радње на које је овлашћена спада пре свега овлашћење да захтева достављање података, исправа и ствари, да узима изјаве странака и сведока, да обавља вештачење, да врши увиђај и да привремено одузима ствари.⁴ При том, свака од поменутих доказних радњи се може извести самостално или у комбинацији са другим радњама.

Општи предуслов је да извођење доказних радњи мора бити потребно ради разјашњења ствари.⁵ У оцени те „потребе“ Комисија би мо-

1 Burcher, у: Immenga, Mestmäcker, *Wettbewerbsrecht EG/Teil 2 – Kommentar*, 4. Auflage, München, 2007, Vorbemerkungen zu Art. 17–22. VO 1/2003, бр. пасуса 3.

2 Kling, Thomas, *Kartellrecht*, München, 2007, стр. 284.

3 Закон о заштити конкуренције (даље у фуснотама: Закон), члан 35 став 1.

4 Закон, члан 41 став 1.

5 Закон о управном поступку (даље у фуснотама: ЗУП), члан 126 став 2.

рала да узме у обзир с једне стране неопходност предузимања одређене доказне радње, а с друге стране интензитет којим се извођењем те доказне радње повређује законом заштићена приватна сфера појединца (привредног друштва).⁶ Приликом оцене неопходности, Комисија би морала да цени утицај одређеном доказном радњом утврђених чињеница на правилно утврђивање целокупног чињеничног стања и решавање у конкретном поступку. С друге стране се, као што је већ напоменуто, вршењем сваке доказне радње у одређеном степену задира у приватну сферу појединца (привредног друштва). При том, интензитет тог ограничења је различит, и то најмањи приликом захтевања Комисије да се доставе одређени подаци, исправе или ствари, а највећи приликом вршења увиђаја. Из тог разлога би Комисија била дужна да из сета доказних радњи које јој стоје на располагању изабере и примени одговарајућу доказну радњу. Одговарајућа доказна радња би била она која је довољна да се постигне циљ, односно таква да се исти резултат не би могао постићи применом неке доказне радње којом се у мањој мери задира у приватну сферу појединца – „блажа“ доказна радња.

Што се тиче конкретног утврђивања мере којом се задира у приватну сферу појединца, не би било сврсисходно условљавати Комисију обавезним извођењем прво „блаже“ доказне радње, па тек у другом кораку извођењем „строже“ ако се утврди да се „блажом“ није постигао очекивани резултат. На пример, Комисија би могла доћи у ситуацију да је потребно проверити сумњиве наводе из пријаве концентрације, односно проверити да ли се учесници концентрације уздржавају од спровођења исте до доношења решења Комисије, да ли се испуњавају услови под којима је концентрација одобрена итд. Уколико би пре одређивања доказне радње спровођења увиђаја нужно било извођење „блаже“ доказне радње, нпр. тражење обавештења или испитивање лица, то би могло да послужи као упозорење конкретном друштву да склони релевантну документацију и самим тим обесмисли увиђај, као „строжу“ али у конкретном случају ипак потребну доказну радњу.

Како је тема овог рада спровођење увиђаја од стране Комисије, треба имати у виду да је увиђај само једна доказна радња на коју је Комисија словом закона овлашћена⁷ и да се као таква примењује само као *ultima ratio*, а након неопходног анализирања конкретне ситуације и потребе утврђивања одређених чињеница.

6 Закон о ратификацији Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, члан 8.

7 На овом месту се, због обимности материје, не можемо упустити у детаљнију анализу и представљање сваке појединачне доказне радње на коју је Комисија овлашћена.

IV Увиђај

Комисија је овлашћена да у оквиру спровођења увиђаја улази и прегледа пословне просторије, земљиште, возила и друге просторије, затим да прегледа списе и документа без обзира на форму у којој се налази, да пословну документацију копира, скенира или одузме, да просторије, предмете и документа запечати, као и да од заступника друштва и осталих запослених узима усмене или писмене изјаве и да обавља остале радње у складу са циљевима поступка.⁸

1. Сврха увиђаја

Сврха увиђаја је да се непосредним опажањем службених лица Комисије утврде чињенице или разјасне околности које су од значаја за правилно утврђивање чињеничног стања. Иако и друге, горе побројане доказне радње служе истој сврси, увиђај представља ипак најделотворнију доказну радњу. Осим што се путем увиђаја, а поготову оних ненајављених, утврђује по конкуренцију на тржишту штетно понашање, упоредноправна пракса показује да привредна друштва која су била предмет увиђаја, након увиђаја редовно и обустављају свако даље забрањено понашање.⁹

Иако Закон прави разлику између увиђаја и ненајављеног увиђаја, у пракси се скоро увек сврха увиђаја постиже једино ненајављеним уласком у просторије и претресом истих.¹⁰ Свако претходно најављивање увиђаја, па чак и непосредно путем предузимања других доказних радњи (захтевање обавештења и испитивање и саслушавање лица) би обесмислило вршење увиђаја. Међутим, Закон предвиђа да је вршење ненајављеног увиђаја могуће само ако се основано сумња да постоји опасност уклањања или измене доказа. С једне стране ово ограничење је нужно имајући у виду широко овлашћење које Комисија има по питању уласка у просторије и самим тим задирања у приватну сферу привредног друштва. С друге стране пак, остаје упитно да ли се оваквим ограничењем постиже икаква сврха имајући у виду непознаницу по питању (1) који су критеријуми за оцену постојања опасности уклањања и измене доказа (да ли ће се Комисија заиста придржавати

8 Закон, члан 52.

9 То потврђује и Европска комисија у свом извештају о политици заштите конкуренције: Europäische Kommission – Generaldirektion Wettbewerb, XXXIII Bericht über die Wettbewerbspolitik 2003, бр. одељка 28.

10 У супротном, постоји реална опасност да ће привредно друштво склонити или уништити релевантна документа.

ове одредбе или ће узимати да је и најмања сумња довољна) и (2) како ће Комисија доказивати да је та опасност постојала у случају евентуалног оспоравања испуњености услова за вршење ненајављеног увиђаја и самим тим прибављених доказа.

2. Предуслови за вршење увиђаја

а) Материјални предуслов

Неопходни предуслов за вршење свих овлашћења Комисије у испитном поступку, па самим тим и за вршење увиђаја је постојање основане сумње¹¹ да је учињена конкретна, тачно одређена повреда конкуренције. Та сумња мора бити заснована на објективно проверљивим и прецизним подацима, а не само на шпекулацијама, а чија се потврда омогућује управо прикупљањем доказног материјала у увиђају. Додатни предуслов је да се основано сумња да постоји опасност уклањања или измене доказа.¹²

С друге стране, као и код осталих радњи на које је овлашћена тако и овде, Комисија сме да приступи увиђају само уколико је та мера одговарајућа. Увиђај је у конкретном случају одговарајућа мера, ако је (1) неопходан за утврђивање чињеница или разјашњавања околности које су од значаја за правилно утврђивање чињеничног стања, (2) примерен том циљу и (3) ако не постоји друга блажа мера којом би се исти циљ могао постићи. Што се тиче неопходности вршења увиђаја, она треба да буде цењена са аспекта интереса Комисије. Из тог угла посматрано, потребно је утврдити да је спровођење увиђаја *conditio sine qua non* за правилно утврђивање чињеничног стања. Будући да се ради о доказној радњи која је најстрожија и која највише задире у приватну сферу појединца, неопходност њеног извођења би требало да буде строже цењена него неопходност извођења осталих доказних радњи на која је Комисија у испитном поступку овлашћена (захтевање обавештења, испитивање и саслушавање лица). Даље, увиђај мора бити у конкретном случају подобна мера за постизање циља, дакле мера којом се тражени циљ уопште може постићи. Коначно, потребно је да поред увиђаја, не постоји ниједна друга мера којом се за доказивање конкретне повреде конкуренције доказни материјал потребног обима и квалитета може прикупити у за то потребном, најчешће релативно кратком временском периоду и уз такву ефикасност.

11 Закон, члан 35 став 1.

12 Закон, члан 53 став 1.

б) Формални њредуслов

По основу члана 54 Закона вршењу увиђаја се може приступити само на основу закључка Комисије о спровођењу увиђаја.¹³ Тај закључак доноси председник Комисије, а службена лица Комисије су дужна да га покажу приликом уласка у просторије.¹⁴ Оно што је на овом месту јако битно нагласити је да службеним лицима Комисије *није њошребан судски налоѡ*. То је важна карактеристика овлашћења наше Комисије којим се с једне стране озбиљно ограничава право на поштовање приватног и породичног живота, дома и преписке а с друге стране наизглед успоставља темељ ефикасног деловања Комисије. Било како било овакво овлашћење није карактеристично за сва регулаторна тела у другим земљама. Тако примера ради ни тела надлежна за заштиту права конкуренције у Немачкој,¹⁵ Аустрији,¹⁶ Француској¹⁷ и Хрватској¹⁸ немају овакво овлашћење, већ могу да приступе вршењу увиђаја само по добијању судског налога. С друге стране, Европска комисија је овлашћена да спроводи увиђај без судског налога, осим ако по праву земље чланице у којој се увиђај спроводи није потребно добијање судског налога.

Нешто ближе о садржини закључка Закон не садржи. По основу анализе прописа и праксе ЕЗ може се закључити да закључци о спровођењу увиђаја морају да садрже пре свега (1) што прецизније наводе о предмету и сврси увиђаја.¹⁹ Под предметом увиђаја се сматрају конкретне физичке ствари у које се жели остварити увид као што су на пример списи, просторије али и усмена обавештења која се желе добити од запослених у привредном друштву. Оно што можемо да закључимо из упоредно правне праксе је да би предмет увиђаја морао да буде у закључку што је прецизније могуће одређен. То пре свега значи да је регулаторно тело надлежно за заштиту конкуренције дужно да прецизира тачно који списи и које просторије ће бити предмет увиђаја.

13 Различно, Европска комисија може да бира да ли ће наредити вршење увиђаја налогом или одлуком. У првом случају, запослени у друштву према којем је одређено вршење увиђаја имају по обиму и интензитету мању обавезу сарадње него у другом случају.

14 Закон, члан 41 став 3 и члан 54 став 1.

15 Немачки закон о заштити конкуренције из 2005. године (*Gesetz gegen Wettbewerbsbeschränkungen*), члан 59, став 4; такође Klauе у: Immenga, Mestmäcker, *Band 2: GWB*, 4. Auflage, München, 2007, § 59, бр. пасуса 55.

16 Аустријски закон о оснивању агенције за заштиту конкуренције из 2002. године (*Bundesgesetz über die Einrichtung einer Bundeswettbewerbsbehörde*), члан 12.

17 Француски Трговински законик из 2001. године (*Code de commerce*), чланови L450–1 до L450–8.

18 Хрватски Закон о заштити тржишног натјецања од 2009. године, члан 42.

19 Burrichter у: Immenga, Mestmäcker, *нав. дело*, Art. 20 VO 1/2003, бр. пасуса 25, 33.

Међутим, како унапред одређивање тих ствари са толиком сигурношћу није увек реално могуће, потребно је одредити предмет увиђаја на други начин. То је могуће с једне стране путем детаљног образлагања сврхе увиђаја, тј. онога шта се увиђајем жели доказати, а с друге стране путем навођења одређених додатних атрибута документације (на пример, кореспонденције) која се тражи као на пример временског периода у којем је сачињена, лица између којих је размењивана или одређене теме на коју се односила.²⁰ Захтевање овог степена одређивања предмета увиђаја већ и пре самог увиђаја има више разлога. Као прво, пошто је увиђај условљен постојањем основане сумње да је учињена повреда конкуренције, конкретизирањем предмета увиђаја регулаторни орган управо доказује да располаже конкретним подацима да је дошло до повреде конкуренције односно да постоји основана сумња за то. Уколико не би постојала основана сумња, не би ни било могуће прецизирање предмета увиђаја, него би орган за заштиту конкуренције у том случају морао захтевати увид у шири спектар неодређене документације како би евентуално нашао било какав доказни материјал који би помогао у сазнању да постоји повреда конкуренције (*fishing expedition*), а што би било недозвољено. Друго, прецизирање предмета увиђаја је такође потребно да би запосленима у друштву према којем је одређено вршење увиђаја било омогућено да сарађују током вршења увиђаја и да покажу службеним лицима регулаторног органа где се који списи налазе као и да дају прецизне одговоре који могу бити од значаја у поступку.

Поред овога, закључак о спровођењу увиђаја би требало да садржи и (2) позивање на правни основ за вршење увиђаја, (3) наводе о начину повреде конкуренције на који се основано сумња и о битним обележјима престапа, (4) назнаку степена претпостављене умешаности конкретног друштва у повреду конкуренције, (5) запрећене санкције за случај давања нетачних или лажних података, кршење забране отварања запечаћених просторија и докумената и онемогућавање вршења увиђаја, (6) тачан почетак увиђаја и (7) имена свих службених лица регулаторног органа која учествују у увиђају, као и осталих лица које је тај орган овластио да учествују у увиђају (стручњаци за поједине области, на пример, IT-стручњаци, ревизори итд.). Непотпуност закључка, макар и у погледу само једне од горе наведених ставки, за последицу има немогућност вршења увиђаја. Такав недостатак не би могао да буде надомештен ни евентуалним допунским усменим објашњењима службених лица регулаторног органа непосредно приликом вршења увиђаја.²¹

20 Klaue, у: Immenga, Mestmäcker, *нав. дело*, § 59, бр. пасуса 48; Burrichter, у: Immenga, Mestmäcker, *нав. дело*, Art. 20 VO 1/2003, бр. пасуса 26.

21 Burrichter, у: Immenga, Mestmäcker, *нав. дело*, Art. 20 VO 1/2003, бр. пасуса 19 до 36.

3. Обавеза сарадње приликом вршења увиђаја

У упоредном праву по овом питању постоје два различита решења. По једном су запослени у друштву дужни да активно сарађују, а по другом да пасивно сарађују. Активна сарадња подразумева обавезу запослених не само да дозволе несметан улазак у просторије, већ и да дају одговоре на питања и пружају прецизна и детаљна обавештења, као на пример да укажу на то у којим просторијама службеници органа за заштиту конкуренције могу наћи одређена документа или у којим списима се може наћи одређена информација. Исто тако, запослени би били дужни да омогуће службеницима органа за заштиту конкуренције приступ свим закључаним просторијама односно списима складиштем у закључаним ормарима, сефовима и сличним оставама. У противном запрећене су новчане казне. С друге стране, пасивна сарадња подразумева не много више од самог омогућавања уласка у просторије. Она подразумева у сваком случају културно опхођење према службеним лицима и основни ниво сарадње али ништа више од тога. По том принципу, запослени у друштву имају право да ускрате одговоре на питања као и да не дају никакве прецизније информације. Ипак у овом случају би службена лица органа за заштиту конкуренције имала право да уз употребу силе отварају затворене просторије и оставе, које им запослени у друштву не би отворили.

Наш Закон нигде експлицитно не предвиђа обавезу сарадње током увиђаја нити санкције за одбијање сарадње. Једину меру коју Закон предвиђа као вид санкције за непоступање по налогу Комисије у испитном поступку је мера процесног пенала (члан 70 став 1 тачка 1) и то само за случај да се на захтев Комисије не доставе или не саопште тражени подаци или јој се доставе или саопште нетачни, непотпуни или лажни подаци а у смислу члана 48 Закона. Ово је дакле санкција која се односи само на једну доказну радњу Комисије у испитном поступку – захтевање података, исправа и ствари. Како Законом ништа посебно у погледу обавезе сарадње током увиђаја није прописано, примењују се правила ЗУП-а, по којима је власник односно држалац просторија дужан да допусти да се увиђај изврши,²² као и правила о ускраћивању сведочења.²³ У сваком случају Комисија је овлашћена да уз помоћ полиције присилно уђе у просторије као и да је овлашћена да врши проверу пословних и других докумената а без обзира на начин на који се та документа чувају.

22 ЗУП, члан 187 став 1.

23 ЗУП, члан 171 став 2 до 4.

4. Улазак у просторије и преглед (члан 52 став 1 тачка 1)

а) Ойшије

Службена лица су приликом уласка у просторије дужна да се легитимишу и покажу закључак Комисије о спровођењу увиђаја. Тај закључак би требало да има све оне елементе набројане горе. При том је вршење увиђаја строго ограничено на ствари и просторије наведене у закључку, те је свако „тражење“ исправа и ствари без основа у закључку – *fishing expedition* – забрањено. Даље, један примерак закључка мора бити предат друштву. Уз то, током целог увиђаја службеници Комисије би морали да сачињавају записник. Прва ствар унета у такав записник би требала да буде чињеница да је затеченим запосленим лицима у просторијама друштва показана службена легитимација, као и закључак о спровођењу увиђаја.

Иако формално не представља предуслов за отпочињање вршења увиђаја, присуство адвоката има фактички ту функцију. Наиме, ни Закон а ни прописи ЕЗ не предвиђају обавезу службених лица регулаторних тела за заштиту конкуренције да сачекају са отпочињањем вршења увиђаја до доласка адвоката привредног друштва.²⁴ Међутим, у упоредноправној пракси отпочињање увиђаја се најчешће ипак одлаже и то поготово када друштво нема своју интерну правну службу, већ само екстерне адвокате а за период који је објективно потребан да адвокат стигне до друштва (30–60 минута). С друге стране запослени у друштву су дужни да службеницима органа за заштиту конкуренције допусте улазак у просторије друштва, као и да им дозволе да ту остану до доласка адвоката.

Сходно Закону и његовој одредби садржаној у члану 52 ставу 2 странци се мора обезбедити присуство увиђају, ако то она захтева. Под странком би требало подразумевати лица овлашћења за заступање конкретног друштва. Међутим, упитно је да ли је услов за вршење увиђаја, а на захтев странке, присуство свих лица за заступање или пак само оних чије је присуство с обзиром на околности случаја и у закључку наведени обим увиђаја довољно. Сматрамо, да би условљавање почетка увиђаја присуством свих заступника а поготову оних који се налазе на највишим функцијама у друштву (имајући у виду њихову заузетост и честу одсутност из просторија друштва) било протумачено као условљавање усмерено на одуговлачење поступка.

24 Примера ради, швајцарски регулаторни орган у свом Упутству о спровођењу увиђаја садржи изричито одредбу да службеници неће чекати на долазак адвоката друштва у којем се врши увиђај – Roland Mathys, Blaise Carron, „Kartellrechtliche Hausdurchsuchungen: Eine anwaltliche Perspektive“, *Anwalts revue de Lavocat*, бр. 9/2009, стр. 424.

Што се тиче уласка у стан или другу просторију која има исту, сличну или повезану намену, увиђај је допуштен уз присуство најмање два сведока, док сам држалац односно власник стана има право да сам или уз присуство пуномоћника присуствује увиђају.²⁵

б) *Просторије*

Пословне просторије. Члан 52 став 1 тачка 1 наводи да је Комисија овлашћена да улази и прегледа пословне просторије, земљиште, возила и друге просторије у седишту странке и осталим местима где странка или треће лице обављају пословне и друге активности. Ова норма има функцију фактичког предуслова за сва остала овлашћења Комисије током вршења увиђаја. Овом се нормом по први пут у српском праву конкуренције дозвољава Комисији да улази у приватне просторије и да их прегледа.

Ове просторије као прво не морају да буду у власништву конкретног привредног друштва, већ је довољно да их оно користи у обављању пословне активности. Као друго то међутим не морају да буду ни само просторије у којима се налази седиште привредног друштва, било стварно било регистровано, већ и све просторије ван седишта у којима се обавља пословна делатност. Иако се по логици ствари увиђај најчешће врши у просторијама привредног друштва против којег се води поступак због повреде конкуренције, Закон оставља могућност да се увиђај врши и у просторијама трећег лица. Наше је тумачење да је Закон под овом термином имао у виду сва лица (и привредна друштва) која су у вези са повредом конкуренције и која би могла да поседују релевантне информације, ствари или исправе. Међутим, имајући у виду да је ово ново овлашћење Комисије, као и да је само по себи улажење у просторије једног привредног друштва, па било оно и осумњичено за повреду конкуренције, само по себи строга мера, да ће Комисија барем у почетку примене својих нових овлашћења избегавати претерано ометање оних привредних друштава која нису непосредно странке у поступку, а поготово ако су у питању физичка лица, те да ће се најчешће користити блажом мером захтевања података, ствари или исправе.

Приватне просторије. Комисији је такође дато и овлашћење чланом 54 став 3 да увиђај може вршити и у стану и другим просторијама које имају исту, сличну или повезану намену. Закон не прецизира које просторије су предмет ове одредбе нити прецизира круг лица у чијем власништву односно државини се оне морају налазити. У праву ЕЗ је домет овог овлашћења доста проширен те укључује поред станова и

25 Закон, члан 54 став 5 и 6.

просторија сличне или повезане намене и возила и земљишта.²⁶ Круг лица у чијим просторијама се увиђај може вршити обухвата запослене у друштву, а пре свега чланове управљачких органа друштва, али и адвокате, пореске саветнике и ревизоре.²⁷

Ипак, наш Закон предвиђа вршење увиђаја у „становима, или другим просторијама које имају исту, сличну или повезану намену“ те је наше мишљење да ову норму треба уско тумачити те увиђај само ограничити на те просторије, тј. не укључивати и возила и земљишта. Међутим, упитно је да ли је такво ограничење направљено свесно или пак случајно. Наиме, на овај начин се ипак оставља могућност да се одређена документа ставе ван домета Комисије.

Како се вршењем ове доказне радње директно задире у приватну сферу појединца (право на поштовање приватног и породичног живота, дома и преписке), то је и сам Закон предвидео да је вршење овог овлашћења могуће само уз посебан судски налог. То нам даље даје основа да сматрамо да је улазак и вршење увиђаја у становима и осталим сличним просторијама дозвољено под строжим условима него вршење увиђаја у пословним просторијама.

Оно што је за вршење овог овлашћења потребно Европској комисији јесте пре свега постојање основане сумње да је дошло до теже повреде конкуренције. Под тежом повредом конкуренције се сматрају примера ради рестриктивни споразуми о ценама или о подели тржишта, као и злоупотреба доминантног положаја на тржишту путем дискриминације, одбијања продаје итд. С друге стране потребно је да постоји основана сумња да се документа од значаја за поступак налазе у тачно одређеној приватној просторији тачно одређеног лица и уз то и да се та документа не налазе у пословним просторијама, јер би у том случају вршење увиђаја у приватним просторијама била несразмерна и непотребна мера.²⁸

Међутим Закон не прецизира нигде на овај начин који су посебни услови за вршење увиђаја у становима и сличним просторијама. Једино што Закон предвиђа поред обавезе прибављања судског налога јесте да спровођење увиђаја у стану мора бити „потребно“.²⁹ Доказати да је потребно извршити увиђај у стану пак, сматрамо, не може подразумевати ништа друго до доказати да се сврха увиђаја не би могла постићи вршењем увиђаја у пословним просторијама, јер се тражена документа тамо не налазе, те да се она управо налазе у одређеним приватним просторијама, стану или сличној просторији.

26 Правилник 1/2003/ЕЗ, члан 21 став 1.

27 Burrichter, у: Immenga, Mestmäcker, *нав. дело*, Art. 21 VO 1/2003, бр. пасуса 19.

28 Burrichter, у: Immenga, Mestmäcker, *нав. дело*, Art. 21 VO 1/2003, бр. пасуса 6 до 17.

29 Закон, члан 54 став 3 – „ако је потребно спровести увиђај“.

Даље, имајући у виду како је формулисана ова норма – „ако је потребно спровести увиђај у стану или другој просторији“ – може се заључити да се овим овлашћењем Комисија очигледно сме користити у изванредним околностима, као *ultima ratio* средством и то само уз судски налог. Како је пак надлежан суд за издавање једног таквог налога, врло вероватно, мало упознат са конкретним предметом и правом конкуренције, остаје упитно како ће судови реаговати на овакве захтеве Комисије.

в) Овлашћења

Иако Законом није прописано у ком времену се увиђај сме вршити, сматрамо да се увиђај у пословним просторијама сме спроводити само за време уобичајеног радног времена. Што се тиче приватних просторија ту би било за очекивати да се спровођење увиђаја одреди онда када се тамо може неко затећи а имајући увек виду потребан ефекат изненађења и неодложни карактер самог увиђаја. У упоредноправној пракси трајање увиђаја најчешће није временски лимитирано. Увиђај у принципу траје онолико колико је потребно да се изврши увид у просторије и документа наведена у закључку о спровођењу увиђаја, али ретко кад дуже од 3–4 дана.

Приликом вршења увиђаја у пословним просторијама службеним лицима регулаторног органа надлежног за заштиту конкуренције се најчешће ставља на располагање одређена просторија и омогућава им се несметано копирање и скенирање. Службена лица могу од запослених у друштву тражити да им доставе одређене списе, те да потом остваре увид у те списе и да их накнадно копирају, скенирају, а по потреби и запечате и одузму. Поред тога, службеници регулаторног органа су овлашћени да се крећу по просторијама привредног друштва, да улазе у све просторије да проверавају да ли постоји још релевантне документације сакривене на неком другом месту, да отварају затворене просторије и ормаре, сефове и остале спремноке.³⁰

Што се тиче овлашћења Комисије приликом вршења увиђаја у приватним просторијама, упитно је да ли се са нађеним предметима и документацијом може исто поступати као и са онима нађеним током увиђаја у просторијама друштва. Што се тиче права ЕЗ, Европска комисија има иста овлашћења као и приликом вршења увиђаја у пословним просторијама, осим што одузимање нађене документације, запечаћивање просторија и докумената и узимање изјава од лица које се

30 Закон, члан 52 став 1 тачка 2 – службеници Комисије су овлашћени да врше проверу пословних и других докумената „без обзира на начин на који се та документа чувају“.

тамо затекну није дозвољено.³¹ Наш Закон не регулише посебно питање увиђаја у приватним просторијама на начин на који се то врши у европском праву, тј. у оквиру посебног члана. Ипак из листе овлашћења садржане у члану 52. Закона, извлачи се посредно закључак да би запечаћивање станова било недопуштено (пошто је дозвољено само запечаћивање пословних просторија), а запечаћивање и одузимање тамо нађене документације дозвољено само уколико би се радило о пословној документацији (пошто је дозвољено само запечатити и одузети пословне просторије и пословну документацију). Остала овлашћења се подједнако примењују како на увиђај у пословним тако и на увиђај у приватним просторијама.

5. Увид у списе (члан 52 став 1 тачке 2, 3 и 4)

Пословна и приватна документација. Документација која може бити предмет увида и испитивања може бити само документација наведена у закључку о спровођењу увиђаја. У такву документацију спада пре свега пословна документација. Под пословним документима се сматрају сва документа која садрже информације о привредним активностима конкретног друштва.³² При том форма документације није битна. Пре свега ту спадају писана документа (руком или механички писана) као што су пословне књиге, записници са седница управног или надзорног одбора или скупштине друштва, роковници, интерна и екстерна кореспонденција, рачуни, обрачуни путних трошкова, уговори и слично.³³ Поред тога, под пословном документацијом се сматрају и документа у аудио, визуелном, микрофилмском, електронском и другом запису.³⁴ Зависно од врсте документације, службеницима Комисије је потребно дати и неопходне податке потребне за приступ тим подацима (шифре, кодови итд.).

С друге стране, упитно је да ли је дозвољен увид у приватну документацију. Под приватним документима би се сматрале примера ради неформалне руком писане белешке или е-мејлови. У праву ЕЗ увид у приватна документа је генерално забрањен, али важи претпоставка да су сва документа нађена у просторијама и возилима друштва пословна. Закон међутим садржи одредбу у члану 52 став 1 тачка 2 по којој службено лице које врши увиђај сме да изврши проверу пословних и других докумената. То пак може послужити као основа за закључак да наш Закон ипак не прави разлику између пословних и приватних до-

31 Правилник 1/2003/ЕЗ, члан 21 став 4 у вези са чланом 20 став 2 тачке д) и е).

32 Klaue у Immenga, Mestmäcker, *нав. дело*, § 59, бр. пасуса 43.

33 Burrichter, у: Immenga, Mestmäcker, *нав. дело*, Art. 20 VO 1/2003, бр. пасуса 40.

34 Burrichter, у: Immenga, Mestmäcker, *нав. дело*, Art. 20 VO 1/2003, бр. пасуса 40.

кумента, те да дозвољава увид и преглед било пословне било приватне документације.

Овлашћења. Што се тиче даљих овлашћења службених лица Комисије приликом увиђаја, могу се запечатити само пословне просторије и пословна документа, како је то наведено у Закону у члану 52 став 1 тачка 4. Ово овлашћење се најчешће користи када увиђај траје више дана те се просторије друштва напуштају преко ноћи, или када регулаторни орган не располаже довољним бројем службеника те не може да прегледа истовремено више просторија, односно да надгледа све просторије друштва и спречи евентуално уништавање или склањање документације.

Иако и пословна и друга документација (како то Закон дефинише) могу бити предмет увида и прегледа за време увиђаја, само пословна документација се може копирати и скенирати али и одузимати. Само скенирање или копирање се у принципу врши у два примерка, како би један примерак остао и друштву. Иако у начелу запослени у привредном друштву нису дужни да помажу службеницима регулаторног тела у копирању или скенирању документације, неписани је стандард да им је потребно ставити на располагање одређену просторију и копијер апарате. Службена лица би морала да сачине записник, у којем би поготову била пописана сва документа која су прегледана, копирана, скенирана и евентуално однесена.³⁵ Што се тиче електронски сачуваних података, требало би примењивати иста правила као и за физичку документацију, те дозвољавати преснимавање садржаја хард-дискова, али само селективно, дакле само оних докумената на које се увиђај односи.

У погледу одузимања документације, Комисија има широка овлашћења те може документацију одузети по два основа. Сходно члану 52 Закона одузимање је дозвољено само уколико копирање или скенирање није могуће а док се не направе копије те документације. Поред тога, сходно члану 55 Закона исправе и све остале ствари од значаја за одлучивање у поступку се могу привремено одузети а док се не утврде сви релевантни подаци и чињенице које те исправе, односно ствари садрже а најдуже до краја поступка. На овом месту би требало скренути пажњу да овакво овлашћење није баш уобичајено у упоредноправној пракси. Као што је већ напоменуто, регулаторна тела су дужна да приликом одмеравања доказне радње коју ће применити у конкретном случају воде рачуна о принципу сразмерности, те да примене ону меру која је неопходна а под условом да се иста сврха не би могла постићи неком блажом мером. У том смислу би се овлашћење за копирање и скенирање документације сматрало довољном мером

35 Dieckmann, у: Wiedemann, *Kartellrecht*, 2. Auflage, München, 2008, § 42, бр. пасуса 33.

а мера одузимања документације сувишном, осим једино у случају да скенирање није могуће, као што то и предвиђа члан 52 став 1 тачка 3 Закона. Остаје нејасно које је оправдање за друге случајеве одузимања документације предвиђене у члану 55 и када ће Комисија ценити да такво оправдање постоји.

Службеници Комисије су обавезни да донесу закључак о одузетим и запечаћеним документима и стварима и у записник о извршеном увиђају унесу која су документа запечаћена, копирана/скенирана односно однесена. Службеници Комисије су притом дужни да скрену пажњу запосленима у друштву да уколико нису сагласни са садржином записника и констатованим чињеничним стањем као и са начином на који је поступак вођен, те сматрају да су нека њихова права повређена, могу ставити примедбу у записник а службеници Комисије су дужни да такву примедбу и унесу у записник. Поврх тога, друштву се мора издати један примерак сачињеног записника.³⁶

Документија која не могу бити предмет увиђаја. У упоредноправној пракси, а и теорији постоји сагласност да не могу бити предмет увиђаја писма, обавештења и сви други облици комуникације (кореспонденција) између привредног друштва и његовог екстерног адвоката. Под екстерним адвокатом се сматра адвокат који је независан од друштва које саветује, односно који није запослен у том друштву.³⁷

Приликом одређивања документације у коју увид није дозвољен, потребно је узети у обзир сврху ради које је она настала. Само документација сачињена у сврху прибављана правног савета адвоката се може сматрати заштићеном у смислу забране увида службених лица органа за заштиту конкуренције. Заштићеном се у првом реду сматра мишљење адвоката односно његов правни савет. Ту спада и комуникација између привредног друштва и његовог екстерног адвоката након отпочињања испитног поступка а у вези са предметом испитног поступка, али исто тако и интерна комуникација у оквиру самог друштва која садржи правни савет адвоката.³⁸ Међутим, и документација сачињена у сврху прибављања правног савета адвоката ради конципирања одбране, а која се још увек налази у просторијама друштва а припремљена је за слање адвокату (дакле, још увек нема успостављене комуникације са ад-

36 ЗУП, чланови 64 до 69.

37 Одлука Европског суда правде: EuGH v. 18.5.1982. – Rs. 155/79, Slg. 1982 – Australian Mining and Smelting Europe Limited/Kommission, доступно на адреси: http://eur-lex.europa.eu/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexplus!prod!CELEXnumdoc&numdoc=61979J0155&lg=en; Одлука Суда прве инстанце: EuG v. 17. 9. 2007. – T-125, 253/03 – Akzo и Akcros, доступно на адреси: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62003A0125:EN:HTML>.

38 Burcher, у: Immenga, Mestmäcker, *нав. дело*, 1/2003, Vor Art. 17, од пасуса бр. 52.

вокатом), такође припада заштићеној документацији.³⁹ Поред тога и сва остала документа која садрже елементе кореспонденције са адвокатом или елементе његовог правног савета су такође заштићена.⁴⁰ Међутим, сам документ који је био предмет анализе од стране адвоката не би могао да буде изузет од прегледа.⁴¹

Сама заштита ове документације у смислу који се у упоредноправној пракси помиње је двојака. Прво, документација која спада под заштићену у смислу горенаведеног, не може се користити као доказ у поступку. Друго, забрањен је било какав, па чак и само сумаран увид у документацију и њен преглед, јер се сматра да би и само површно сазнање органа за заштиту конкуренције о садржини документације имало утицаја на одлучивање у поступку, те да је с тога недопуштено.⁴² Ако пак постоји сумња да ли одређени списи припадају заштићеној документацији, службена лица тог органа не би смела да их прегледају. Да би их прегледала и утврдила њен карактер, орган за заштиту конкуренције би морао прво да донесе посебну одлуку о прегледу те документације ради утврђивања њеног карактера. Тиме се уједно и даје прилика конкретном друштву да се жали пред надлежним судом и да у том случају надлежни суд донесе коначну одлуку о томе да ли је документација заштићена или није. Из тог разлога је препоручљиво да се сва документација која је предмет размене са екстерним адвокатима, означи као поверљива, како би се спречио случајни нежељени увид службених лица.⁴³

У нашем се праву писма, обавештења и сви други облици комуникације између странке против које се води поступак и њених пуномоћника, а која се непосредно односе на поступак, сматрају привилегованом комуникацијом.⁴⁴ Међутим, нејасно је какву заштиту Закон предвиђа за привилеговану комуникацију. Наиме, у оквиру одредаба о привилегованој комуникацији Закон упућује на одредбе о забрани

39 Одлука Суда прве инстанце: EuG v. vom 17. 9. 2007. – T-125, 253/03 – Akzo и Akcros.

40 Одлука Суда прве инстанце: EuG, Urt. V. 4.4.1990. – T-30/89 – Hilti, доступно на адреси: <http://eur-lex.europa.eu/Notice.do?val=165415:cs&lang=en&list=203866:cs,197991:cs,176533:cs,165415:cs,137897:cs,&pos=4&page=1&nbl=5&pgs=10&hwords=hilti~&checktexte=checkbox&visu=#texte>.

41 Одлука Суда прве инстанце: EuG, Beschl. v. 30.10.2003 – T-125/03 T и T-253/03 R, Rdn. 123 – Akzo Nobel.

42 EuG v. vom 17.9.2007. – T-125, 253/03 – Akzo и Akcros, доступно на адреси: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2004:035:0010:0010:EN:PDF>.

43 Судови ЕЗ све више доводе у питање оправданост разликовања између екстерних и интерних адвоката, те је могућа скова промена досадашње праксе и укључивање и комуникације са интерним адвокатом под режим заштићене документације.

44 Закон, члан 51.

откривања одређених података у која Комисија има увид јавности, а не на заштиту података у горенаведеном смислу. Из тог разлога је нејасно да ли наш Закон уопште предвиђа могућност заштите комуникације између друштва и адвоката у смислу забране увида Комисије у такву документацију и забране коришћења такве документације као доказа у поступку. С обзиром да генерално важе правила ЗУП-а, треба узети за вероватним да интенција закондавца није била да такву заштиту искључи,⁴⁵ али остаје упитно зашто Закон упућује на примену правила о подацима која немају својство информације од јавног значаја.

6. Испитивање и саслушање лица (члан 52 став 1 тачка 5)

По члану 52 став 1 тачка 5, службеници Комисије су овлашћени да узимају од заступника привредног друштва у којем се врши увиђај или запослених како усмене тако и писмене изјаве. За разлику од нашег права конкуренције,⁴⁶ европско право конкуренције условљава испитивање претходним пристанком лица која се испитују,⁴⁷ те је из тог разлога у пракси ЕЗ домет оваквог овлашћења с правом окарактерисан као релативно мали. Као и у европском праву конкуренције, и по нашем праву конкуренције опште правило је да се постављено питање може односити само на чињенице које су предмет увиђаја.⁴⁸ Под тим условом службеници Комисије имају право да узимају изјаве пре свега у циљу сазнавања где се одређена списа и предмети налазе, ради прибављања објашњења о одређеним документима или ономе што је у њима садржано или ради појашњења одређених скраћеница, ознака или термина. Под условом да се односи на предмет увиђаја, допуштено је тражити појашњење интерних процедура, хијерархија и подела надлежности унутар једног друштва. Поред тога, питања би морала бити јасна и прецизна и постављена на такав начин да омогућавају запосленима у друштву да у кратком року, без дугих консултација дају одговор. Недопуштена би била питања која би се односила на привилеговану комуникацију са адвокатом и на признање повреде конкуренције.⁴⁹ Како би се спречиле сумње у погледу допуштености одређеног питања, присуство адвоката

45 ЗУП, члан 166 став 1 тачка 3 – „сведок може ускратити сведочење о ономе што му је странка поверила као свом пумоћнику“.

46 Како Закон не садржи посебно правило по питању потребе пристанка испитиваних лица примењују се правила ЗУП-а по којем пристанак није потребан.

47 Правилник 1/2003/ЕЗ, члан 19 став 1.

48 Закон, члан 52 став 1 тачка 5.

49 Слично и у одлуци Европског суда правде: EuGH v. 18.10.1989 – Rs. 374/87, Slg. 1989, 3343 Tz. 34 – Orkem/Kommission, доступно на адреси: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:61992J0060:DE:HTML>.

друштва је препоручљиво, те је то још један резлог зашто службеници регулаторних тела у ЕЗ најчешће чекају са спровођењем увиђаја до доласка адвоката друштва. С друге стране, испитивање у оквиру увиђаја се може вршити само за време његовог трајања и то у просторијама друштва. Након завршетка увиђаја, питања се могу постављати само у форми посебне доказне радње предвиђене чланом 48 Закона.

Питања могу бити постављена заступнику друштва или његовим запосленима. Упитно је да ли изјаве сваког од ових лица могу имати исту доказну снагу. Наиме, изјаве лица која су овлашћења за заступање и самим тим давање изјава у име и за рачун друштва се могу третира-ти као изјаве самог друштва и самим тим имају већу доказну снагу од изјава осталих запослених. Те изјаве би се требале тумачити као изјаве странке у смислу оредаба ЗУП-а. С друге стране, изјаве осталих лица запослених у друштву, затечених за време увиђаја у просторијама друштва, би требале имати значај изјава сведока у смислу истог закона.

О постављеном питању, датом одговору и евентуалном приговору везаном за постављено питање би се морао сачинити записник. Након тога испитано лице има право да потврди тачност датог исказа, по основу чега Комисија тај исказ сме да користи као доказ у поступку. У супротном, Комисија такав исказ не би смела користити као доказ.

Закон међутим не прецизира да ли су службеници Комисије подједнако овлашћени на узимање изјава и у случају увиђаја у станови-ма и приватним просторијама. Разликовање у третману овог овлашћења постоји примера ради у европском праву конкуренције, где Европска комисија није овлашћена да узима изјаве од лица која затекне приликом увиђаја у стану или сличним просторијама.⁵⁰ Како Закон по овом питању не садржи неко посебно правило, намеће се закључак да је узимање изјава од лица која се затекну у стану дозвољено, под условом да се ради о заступницима друштва или запосленима.

V Закључак

Како је Законом Комисији дато овлашћење да спроводи увиђај, потребно је ставити јој на располагање и одређени сет овлашћења који ће спровођење увиђаја и фактички омогућити. Из тог сасвим разумљивог разлога Законом су Комисији дата одређена, доста широко постављена овлашћења. При томе се мисли најпре на овлашћење Комисије да улази у пословне просторије без судског налога, затим да улази у приватне просторије, да врши увид како у пословна тако и у приватна докумен-

50 Правилник 1/2003/ЕЗ, члан 21 став 4 у вези са чланом 20 став 2 тачке д) и е).

та, да одузима документацију и у случајевима када јој није онемогућено копирање и скенирање документације као и да испитује и узима изјаве од лица без потребног претходног пристанка тих лица. Интензитет задирања у приватну сферу појединаца до чега долази применом ових овлашћења Комисије показује колико је високо постављен императив очувања и заштите конкуренције на тржишту. Под претпоставком да је увођење и давање ових овлашћења Комисији учињено са циљем стварања и ширења свести у привредном промету да су неизвесност и ризик пословања на тржишту камени темељци здраве тржишне утакмице а самим тим и техничког и економског напретка, правилне алокације ресурса и коначно економског благостања и добробити потрошача, за поздравити је новине које је Закон у погледу спровођења увиђаја увео.

Међутим, чињеница да Комисија располаже таквим овлашћењима у тренутку када право конкуренције у Србији још увек није у пракси довољно развијено, пак, опомиње на то да би поступање Комисије, барем у почетном периоду, морало бити крајње опрезно и да би арбитражност Комисије морала бити сведена на најмању могућу меру. Стога је потребно да и судски апарат постане свестан нових овлашћења Комисије и да будним оком мотри на поступање Комисије и штити права странака у поступку, али и да буде спреман да препозна економску природу расуђивања и одлучивања Комисије, те да са разумевањем врши контролу њених радњи у испитном поступку.

Услед недостатка праксе по питању овлашћења Комисије у испитном поступку, а поготову по питању њеног овлашћења да улази у просторије, сматрамо да би свакако било пожељно да Комисија обавести јавност о правима и дужностима странака током испитног поступка Комисије, као и да ближе упозна јавност са својим за појмове српске праксе и права конкуренције широким овлашћењима.

Radivoje PETRIKIĆ

Attorney at Law, CMS Reich-Rohrwig Hainz Rechtsanwälte GmbH

Raško RADOVANOVIĆ, LL.M.

Attorney at Law Apprentice, CMS Reich-Rohrwig Hasche Sigle d.o.o.

INVESTIGATION PROCEEDINGS ACCORDING TO NEW REGULATIONS ON PROTECTION OF COMPETITION

Summary

New Law on protection of competition introduces some important new rights and powers of the Commission for protection of competition relating to the investigation proceedings in order to enable the successful evidence collection. Therefore, Commission is inter alia empowered for the first time to conduct the inspection alone. For that purpose, Commission is empowered to enter any premises, to examine the documentation found, to copy, scan and even temporary obtain the documentation and to ask and obtain answers from the representatives or employees of the party in the proceedings. The Commission is empowered to enter the premises unannounced and to enter both business and private premises, the latter however only upon additional court order. In any event, the conduct of the inspection and entry into the premises has to be based on previously issued decision of the Commission on ordering the inspection. The wide set of Commission's investigation powers is aimed to create and spread the awareness of the business community that the existence of the competition based on the risk and uncertainty that is connected to every business decision is imperative. However, these wide investigation powers are limited, for example by existence of legal privilege rule.

Key words: inspection, to enter the premises, legal privilege.